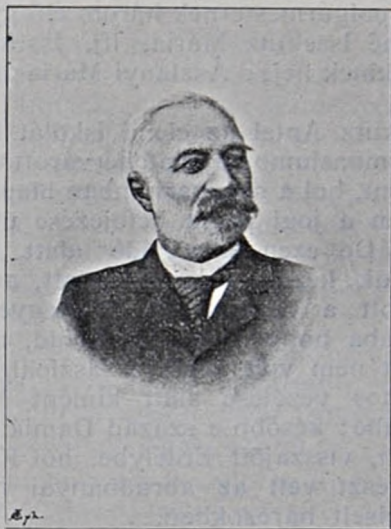

Issekutz Antal,

Déva város polgármestere.

Magyarországon három vármegyének van ez idő szerint örmény főispánja és három városnak örmény polgármestere. A három főispán: Jakabfy Imre — Krassó-Szörényben, Dániel László — Nogradban és Lukács György Békésben; a három polgármester pedig: Placsintár Dávid (huszonöt év óta) — Szamosújvár városának, Buzáth Kámill — Beregszásznak és Issekutz Antal — Dévának polgármestere.

Ezek közül a jelen alkalommal a legutóbb említettnek arcképét és életrajzát ismertetjük meg e folyóirat olvasóival; míg alkalmunk nyílik egyenként bemutatni az előbb megnevezett főispánokat és polgármestereket is.

Idősb Issekutz Antal, Hunyadvármegye székhelyének, Déva városának polgármestere született Déván 1828. júl. 16-án. Atyja Issekutz Pál, Pécskán Aradmegyében és anyja: Lengyel Anna Déván született. Nagyatyja: Issekutz Márton, kinek neje Karátsonyi Mária volt; anyai ágon nagyatyja Lengyel Lukács, kinek felesége

Capdebo Katicza volt. Az Issekutz család nemesi levele még 1848 előtt hirdettetett ki Hunyadmegye egyik közgyűlésében. A polgármesternek három élő gyermeke van: Csonka Józsefné Issekutz Mária, ifj. Issekutz Antal és Issekutz Béla, kinek neje: Ászlányi Mária még 1880-ban halt el...

Idősb Issekutz Antal az elemi iskolát Déván a szerzeteseknél, a gymnasiumot Gyulafehérvárott tanulta; innen Kolozsvárra ment, hol a seminariumban alapítványi helyet nyert; 1848-ban a jogi pálya befejezése után visszatért szülővárosába. De ezen „nagy idő“ alatt, mely minden arravaló honfinak kezébe fegyvert adott, nem vesztegelt tétlenül: beállott a (kolozsvári) tizenegyedik zászlóalj hatodik századába honvédnek. E század, mely a nehéz viszonyok miatt nem volt képes a zászlóaljjal egyesülni, Székely százados vezetése alatt kiment Magyarország délszaki megyéibe; később e század Damiánich hadtestéhez csatottatván, visszajött Erdélybe, hol Kemény Gábor vezetése alatt részt vett az abrudbányai havasokban a moczok ellen viselt harcokban...

Végig küzdötte a szabadságharcot. Azonban az abszolút korszakban nem akart hivatalt vállalni, inkább beállott kereskedésbe — tanoncznak. Képzettségére való tekintettel egy rövid év alatt már segéddé lett, 1855-ben önálló üzletet nyitott Kolozsvárt Tutsek József barátja társaságában; 1858-ban megházasodott, Hátszeg város akkori birájának Ászlányi Antalnak Mária nevű leányát vette nőül; kinek reábeszélésére áttette üzletét Hátszegre. 1885-ban Déva városa a polgármesteri állásra hívta meg, mely állásában folyó évi júl. hó elsejéig polgártársainak teljes megalégedésére tevékeny, maradandó munkásságot fejtett ki a város anyagi és szellemi előhaladásának terén. Ekkor — eredménydús szolgálataira való tekintettel — saját kérésére megérdemlett nyugdíjba helyezte szülővárosa.

A Déván megjelenő „Hunyad“ czimű vegyes tartalmú megyei heti közlöny 1897. máj. 22-én közreadott 21. száma a nyugalomba ment derék polgármesterre vonatkozólag ezeket mondja: „Midőn a mi jó öreg polgár-

mesterünk nyugalomba vonul, kötelességet mulasztanánk, ha ép oly buzgó, mint sikeres szolgálatairól meg nem emlékeznénk.

1885-ben foglalta el polgármesteri állását s midőn most azt saját elhatározásából elhagyja, senki sem vonhatja kétségbe azon állítását, hogy az ő korában nem birható meg már az a sokféle zakatoló munka. Jogot tanult 1848 előtt. Miután a szabadságharcz alatt hazafias érzéssel végezte kötelességét, kereskedői pályára lépett. Ezen működött addig, míg Déva polgármesterévé meg nem választotta. A polgármesteri székbe hozott lankadatlan buzgóságot és ügyszeretetet, hozott fáradhatlan tevékenységet és nemes hazafias érzést.

Polgármesteri működésének emlékét a jóra való alkotásoknak hosszú sora fogja fentartani, a melyek mind arra szolgáltak, hogy Déva, ezen nemzeti őrszem, felemelkedjék és valódi várossá legyen.

Ő kezdeményezte és vezette az új városház építését. Nagy ügyességgel kieszközölte a főtéren állott romladozó kápolna eltávolítását. Felépíttette a közbűvőhidat, mely évenként behajtja a befektetett tőkét, sőt annak másfélszeresét. Jutányosan megszerezte a kincstártól a városi vendéglőket; ezeket kijavíttatta, újra építtette. Megszerezte a vásárvámjogot és vezette a honvédlaktanya felépítését. Szervezte, a városnak alig észrevehető megterhelésével, a községi kiseddóvódát és kereskedő-tanoncz-iskolát. Keresztülvitte — a miről álmodni is alig mérészeltünk, — hogy a város főbb utczái pompás faragott kőjárdával legyenek ellátva. Megszerezte a népkertet és a vár-oldallal összekötve olyan üdülő és sétahelyet alkotott Déva számára, a melyet nagyvárosiak is megirigyelnek. Így röviden felsorolva is olyan alkotások, a melyek hosszú ideig fenn fogják tartani polgármesteri működésének emlékét.

Hogy társai is voltak a város fejlesztésében, a kik segítették törekvéseit, az nem von le érdemből; mert ő volt a vezető, legtöbb esetben a kezdeményező. Nyugodt megelégedéssel tekinthet vissza polgármesteri szolgálatára; mert hazafias indulattal és ritka sikerrel végezte feladatait.

Már ez év elején bejelentette egyszer, hogy megsokasodott éveivel nem bírja tovább a megsokasodott munkát: lemond. Akkor egyértelműleg pihenést és e czélből több havi szabadságolást ajánlott a képviselőnek. Ő azonban nem ment szabadságra, mikor oly sok a tenni-való; hanem most újlag és végső elhatározással kijelentette, hogy nem bírja tovább: állandó nyugalmazást kér.

Nem kívánhatunk jobbat a városnak, mint azt, hogy ügyeinek intézésére találjon hasonló buzgóságú vezetőket ezután is. Ő pedig polgártársainak becsülésében élvezze sokáig a derekas munka által kiérdemelt nyugalmat!

A „Hunyad“ idézett méltányoló szavaihoz még csak ennyit: Ime mint érvényesül a sokra képes örmény tehetség minden téren! Derék honvéd, ügyes kereskedő, példányszerű polgármester volt!

Szongott Kristóf.

Meddig?...

— Ch. II. költeménye. —

Ébredjetek, örmény ifjak,
Tétlen álmok tűnjetek!
Rozsda-marta pályátokat
Tettre hívni — keljetek!

Örmény költő ne irj többet,
Fegyvert végy a kezédbe,
A lant többé nem segíthet,
Rohanj' a harc-mezőkre!

Örmény pap vedd a keresztet,
S vidd győzelemre a hont,
Vezesd az örmény hősöket
Mint vezette hős Leont!...

Örmény aggastyán emeld fel
Nemzetünk' lobogóját
S unokáidat vezérelj
Megmenteni a hazát!...

Örmény lányok, férfi ruhát
Öltsetek magatokra :
Fogadjátok el a csatát —
S törjeteK a zsarnokra !

Örmény asszonyok vegyeteK
Gyolesot-vásznat előre,
Legyen elég készleteK
A harczosok' sebére !

És mindnyájan kiáltsátok,
Szabadság, avagy halál,
Csak elszántan harczoljatok,
Golyó — bátrat, — nem talál !

Győztes harcz, ha bevégződik,
Költő vedd a lantodat,
Pengess azon ; újból, ismét
Szép nemzeti dalokat !

S te, a történet-írója,
Dicsőítsed az örményt :
Az utókor, hadd bámulja
Majd a fényes eredményt !...

Simay Gergely.

Örményország és a keleti események.*)

I.

Hónapok óta oly eseményeknek vagyunk szemtanúi világrészünk Keletén, a melyek visszahatását a következő nemzedékek is érezni fogják. A népek forrongásban vannak, felkelések törtek ki s vannak készülöben. A krétai keresztények ellentállása fegyverbe hívta Görögországot. S még csak pár hónappal ezelőtt is örményeket gyilkoltak Tokátban. Európa pedig folyton tárgyal és egyezkedik, hogy az általános conflagrationak elejét vegye.

*) Les Armeniens, les Cretois et l'Europe, par Jean Psichari (Nouvelle Revue. Livraison du 1-er Mai. 1897.)

Az európai diplomatiának nem szabad eme tárgyalások közepette megfélekednie az örményekről, a keleti mozgalmak első áldozatairól. Nyugaton az a vélekedés terjedt róluk el, hogy tétlen resignatioval, joformán minden ellentállás nélkül engedték magukat felkonczoltatni. Egy jeles örmény tudós Csobánján Árság Örményországról nemrég tartott felolvasásában nyomós érvekkel száll sikra eme balvélekedés ellen. Midőn egész vidéket megszállnak a felfegyverkezett kurdok, nem lehet csodálni, hogy a meglepett lakosság küzdelem nélkül áldozatul esik. A görögök, a kiket harcziás fajnak tartanak, szintén igen gyakran részesültek oly véres megtámadtatásokban, a melyeknél az ellentállás merő lehetetlenség volt. Nem lehet tehát csodálni, ha olykor néhány szerencsétlen örmény is mintegy önkényt hajtotta le fejét a túlnyomó ellenséges erő kardesapásai alatt.

Az utóbbi időben ismételve megtörtént, hogy a nyugat-európai nagyvárosokba Keletről kisebb-nagyobb csoportokban örmények érkeztek. Munkát, tisztességes keresetmódot találtak, — s mégis bizonyos idő múlva elfogta őket a visszatérésnek sovárgó vágya, mert hirt vettek arról, hogy a szülőföldjükön újabb felkelés készül, ment az övéikkel együtt ők is el akartak vérzeni. A leöldöstetésnek, a vértanúságnak valóságos örjögése szállja meg nem egyszer az örmény nemzet sors-üldözött gyermekeit. S ez az érzés is egy neme a hősiességnek, az elszántságnak.

S aztán gondoljunk vissza arra, mily kitartó, mily bámulatos küzdelmet folytattak az örmények Zejthunban a török túlerővel szemben! Vitéségük előtt nem egyszer meg kellett hátrálniok a törököknek. Bizonyságot tesz erről magának Franciaország képviselőjének egy 1896. jan. 3-áról kelt sürgönye is a legújabb francia „Sárga könyv“-ben: „A fényes porta, úgymond, ma a hatalmak követecinek a közbenjárását kérte, hogy megszüntessék Zejthun ellentállását. A hatalmakhoz való fordulás azokban a nyilván alapos hírekben találja indokát, a melyek szerint az oltoman csapatok vereséget szenvedtek.“

A porta ügyei ekkor valóban rosszul állottak. Ez volt a pillanat, a midőn Hrátsiá, az örmény felkelők ifjú

vezére győzelmet aratott a török helyőrség fölött, melynek ugyanazon Edhem pasa volt az ezredese, a ki a most lefolyt görögországi háborúban a török seregeket vezelte.

Örményország nemzeti ébredéseit s annak egyes jellemző mozzanatait igen érdekesen írja le Bérard Victor „La Politique du sultan“ című legújabb munkájában s megvilágítja azokat az a jelentés is, melyet Cambon 1894. febr. 20-áról a francia köztársaság kormányához intézett. Az 1894. előtti események oly világosan vannak csoportosítva ebben a diplomatiiai okmányban, hogy annak kalauzolása mellett végig kísérhetjük az örmény kérdést alakulásának minden phasisában.

Az örmények is, mint a török uralom alatt levő többi nemzet, hosszú időközön át megadással tűrte a sok erőszakoskodást, a legnagyobb igazságtalanságokat. Elvégre fájdalmas panaszok, szívrázo jajkiáltások hatoltak át ama falakon, melyek mögött az elnyomás gyászos munkáját végezte.

Európát meghatották a szenvedések eme megnyilatkozásai. A berlini nemzetközi egyezményben elismerte annak szükségét, hogy „az örmények sorsa javitassék.“

Ebben az időszakban „az örmény függetlenség eszméje nem létezett még, legfeljebb néhány Európába menekült tudósnak a lelkében.“ A nép nagy zöme nem kívánt egyebet, csak administratív reformokat a török uralom alatt.

És mi történt? A francia nagykövet jegyzéke így válaszol e kérdésre:

„A porta tétlensége megbénította az örmények jó szándékait. A megígért reformokat nem hajtották végre. A kurd-hamidie ezredek alkotása nem volt egyéb, mint a fosztogatásnak hivatalos szervezése Örményországban.“

Igy történt aztán, hogy az 1887 táján mozgalom indult meg az örmények között. Bizottságok alakultak s bejelentették Európának, hogy a törökök megsértették a berlini szerződést. Ugyanekkor a nemzeti érzés és a szabadság eszméje át kezdte járni az örmény lakosságnak tömegeit.

A dolgoknak a fejlődési rendje tehát ez volt: Az elnyomás kegyetlen rendszere, az áldozatok tiltakozása, a porta tétlensége a reformok terén s a régi rendszer súlyosbodása. A nemzeti öntudat első felébredése a nép lelkében.

S ez a fejlődés tovább folyt.

A törökök, az elégedetlenség provokálói, megdöbentve a nemzeti ébredés és a panaszhangok merészsége által, rásütik „az elégedetlenekre a forradalmárok, a tiltakozókra az összeesküvők bélyegét.”

Megnyilik a véres megtorlásoknak a sorozata. A törökök valóságos rémuralmat honosítanak meg Örményországban, egymást érik a letartoztatások, a fosztogatás, a gyilkosságok. „Szenteseit, ugymond Cambon, a mozgalmat, a melynek ez időtől kezdve vértanui vannak.”

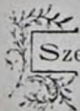
S az események progressioja még tovább megy. Az elnyomás a tömeges lemészárlások alakját ölti magára. Mihelyt az örmények kétségbeesésükben tiltakoznak vagy felkelés tör ki közöttük, fegyveres erő vérfürdőbe fulasztja jajkiáltásaikat.

Fell kell vetnünk a kérdést: Mi az indító oka ezeknek a mészárlásoknak? Hova vezet a vérengzések eme rendszere? S meg kell vizsgálnunk lelki állapotát a gyilkoló hatalomnak s szerencsétlen áldozatának, az örmény nemzetnek.

— A második közlemény jövő füzetünkben. —

Dr. Molnár Antal.

Elmulás és öröklét.

Szent karácsony' esttelén
Fölragyog a karácsonyfa, —
Újév' napján, reggelén,
Levelét már elhullatja.

Ily rövid az élet is;
Alig hogy fölragyog napja:
Földi létünk' fája is
Leveleit elhullatja.

De az idők' romjain
Uj időknek sarja éled;
S a századok' sirjain
Föltámad az örök élet! **Lunkai.**

A magyarhoni örmény családok

GENEALOGIÁJA

tekintettel ezeknek egymás között levő rokonságára, s a vezeték- és keresztnévek etymologiai értelmére.

Eredeti, kiadatlan kútforrások felhasználásával írta **Szongott Kristóf.**

ELŐSZÓ.

Ezen fontos tárggyal előttem még senki sem foglalkozott. 1884-ben „A hazai örmények vezeték- és keresztnévei“ cím alatt adtam ugyan egy hiányos kis munkát közre; de azzal a magam elébe tűzött nemes célt csak részben érhettem el. A rövid fél-esztendő, mit annak megírására fordithattam, még a rendelkezésem alatt álló anyag összegyűjtésére sem volt elégséges. De munkámmal, mint programm-értekezéssel a határidőre el kellett készülnöm. Öt hónapot az anyag-gyűjtés vett igénybe; azért a munka megírására és a nevek értelmezésére csak harmincz nap maradt... Uttalan téren jártam, hol lépten-nyomon nehéz, sőt néha leküzdhetlen akadályokkal találkoztam. Ezen akadályokat ilyen rövid idő alatt elhárítani lehetetlen volt...

Azonban alig került ki sajtó alól dolgozatom, azonnal szorgalmasan folytattam az anyag-gyűjtés munkáját. Gondosan elolvastam a szamosújvári anyakönyveket mind; elmentem Erzsébetvárosra, Gyergyó-Szt-Miklósra, Csik-Szépvizre és ezen örmény helységek anyakönyveiből is a szükséges köteteket átlapoztam. Bő jegyzeteimet kiegészítettem azon nélkülözhetetlen adatokkal, melyeket Szamosújvár város becses levéltárában találtam. Akárhány nevet csak ezen gazdag levéltár, melynek több millióra menő iratdarabjait mind elolvastam, nyújtotta adatai segítségével értelmezhettem — helyesen.

Kivettem a szamosújvári kereskedő-társaság és timártársulat levéltáraiból az utolsó poros aktát is. Felhasználtam magán jegyzeteimet, sőt megkérdeztem legöregebb polgártársaimat is, hogy erre vagy arra a gúnynev jelen-

tésére nézve mit mond a hagyomány. Szóval igyekeztem az ide vágó anyagot mind összegyűjteni. Nem hiányzik munkámból még 5—10 családnév sem; azért szerénytelenség nélkül elmondhatom, hogy e „Genealogia“ a magyarhoni örmény családnévek teljes gyűjteményét foglalja magában. A gúnynevek közül csak azokat vettem fel e műbe, melyekre irott adatot kaptam.

Munkám nem „bővített, javított“ kiadása annak a műnek, mit 1884-ben irtam; e „Genealogia teljesen önálló mű. Ebben megmondom, hogy mi a jelentése minden egyes családnévnek, mely nyelv körébe tartozik a szó és minő átalakulást szenvedett. Munkám forrásmunka; azért a mit állítok, azt a mellékelt pontos idézettel azonnal be is bizonyítom. Nemcsak hivatkozom a forrásra, hanem adom a lap- és tételszámot is.

Nem a nyelvészek, hanem az olvasóközönség számára irtam; azért kerültem a száraz nyelvészeti meghatározásokat és az egyes nyelvtanokból csak annyit adtam, mennyi a tárgy megértéséhez elkerülhetetlenül szükséges. És ez a kevés, de elegendő nyelvészet is egyszerű, érthető módon tárgyalja a néhány kimaradhatlan grammatikai szabályt.

E családnévek jelentéséből világosan látszik, hogy honnan jöttek és minő út-irányt követtek őseink. A hazai örmények ősei nagyobb részben a királyszékes Áni örmény fővárosban laktak. (Szamosújvárt most is van egy örmény család, mely Ánéczhi [Ánérdsi] Áni-i, Ániból való nevet visel). „De a Pákráduniak 1045-ben Kr. u. átengedték e várost a görögöknek, a kiktől csakhamar elhódította Alp-Arslan seldsukida sultán vagy jobban mondva a fia Melik sáh (1064.) Ő aztán eladta a kurd eredetű Benni-Seddadoknak. Abulsevár emírt 1124-ben elűzte Ániból Dávid georgiai király; az előbbinek fia, II. Phádlun azonban pár év múlva ezt elűzte és ostrommal visszafoglalta Ánit. III. Phádluntól 1161-ben ismét elhódította a várost II. György király s (az örmény) Orpelián Ivánnak a kormányzására bizta; 1198-ban ismét a Beni-Seddadok hatalmában találjuk a várost; 1239-ben Tsarmagan mongol

vezér vette ostrom alá s megállapította a Tsinguisidák uralmát, a mely csaknem száz évig tartotta fenn magát. A mit annyi pusztító háború meghagyott Áninak egykori nagyságából, azt rettentő földrengés semmisítette meg 1319-ben. Áni mintegy harmadfél századon át muszulman uralom alatt volt. Nincs tehát semmi különös dolog abban, hogy a város romjai közt arab és perzsa feliratokkal találkozunk. A hódítók jobbára Khorasanból és más perzsa tartományokból jöven, kétségkívül sok perzsa telepedett meg Ániban.“ (Dr. Molnár Antal, Örményország fővárosa a Bágrráditák alatt. „Armenia“ 1897, 135 lap.) Ez az oka, hogy a hazai örmények közt görög és annyi arab, perzsa, török családnévvel találkozunk. Miután a földrengés Ánit megsemmisítette (1319), az ősök Krimiába vándoroltak, hol tatárokkal (Khel...) és genuai olaszokkal jöttek érintkezésbe (Áffumi, Dragomanno...). Lengyelországban lengyel-orosz neveket vettek fel (Moroz, Voith...) Moldva-Oláhországban kénytelenek voltak vagy román neveket fölvenni (Árzsintár, Csobotár...), vagy neveiket románra fordítani (Nyegrucz, Szoponár...). Magyarországon némelyek megmagyarosították neveiket (Bárány, Törös, Zolnai...), mások magyarra fordították (Farkas, Fekete, Mészáros, Szöcs...).

A beköltözött családok nagyobb része közvetlenül Moldva-Oláhországból jött be: ezek e hazában is többnyire megtartották családneveiket. Azok ellenben, kik Lengyelországból jöttek, családi neveik elejébe oda tették az „ilách, leháczi“ (= lengyel) jelzőt, mely később teljesen kiszorította a családnév használatát. Ez az oka, hogy oly sok Lengyel nevű örmény család van e hazában. Ezek mind nem egy családnak tagjai, hanem azon különböző családok viselik a Lengyel nevet, melyeknek ősei Lengyelországból jöttek be. Azon családok, melyek más országokból jöttek, Chárib-oknak (= idegen, Peregrin) neveztettek. Ezek is nagyjából elhagyták családi neveiket és most is csak a Chárib nevet használják.

Beköltözés alkalmával papjaink nősek voltak. Minden pap egy külön családot alkotott (Der-Ámirá, Der-Márdirosz,

Der-Esztephán...). Később a családnév (Ámirá, Ágop, Márdirosz) elmaradt és mindenki, ki paptól (Der) származott, csak egyszerűen Pap-nak nevezte magát. Kutatásaim közben 22 pap családra akadtam; tehát a terjedelmes Pap-ok huszonnégy családból veszik eredetüket. Ezek szerint a hazai örmények közt legtöbb a Lengyel, Chárib és Pap nevet viselő család.

Sok család azon országtól, helységtől, vagy várostól, honnan jött, nyert nevezetet (Persián, Urmánczhi, Gámenczhi, Bocsánczhi, Izmaelczhi...). Más családnak a méltóság, melyet viselt (emir: Ámirás, Merza...), az állás, melyet betöltött (Voith...), az árúczikk, mivel kereskedett (Csoribán = Pátrubán, Kámeller, Szábondsi, Trásztádsi...), a szolgálat (Esztegar, Zászlófi, Kapatán, Katona), az iparág, mit űzött (Ötvös, Szöcs...) adott nevet.

Némely családnév végén *czhi* (sz) örmény képzőt látunk; ennek a képzőnek jelentése: i...ból való; például Ánéczhi: Áni-i vagy Ániból való, Bocsánczi: Botusán-i vagy Botusánból való. Ez a *czhi* képző a Lengyelországban lakott családok neveinek végén ki, szki alakot vett fel (Besenczki, Potoczki...)

Több családnév végéhez *i* vagy *ián* (ján) képző járult. Az örmény családoknak nem voltak vezetéknevei; azért keleti szokás szerint az örmények így nevezték egymást: Ászvádur Chácshádêr-i vêtin: Chácshádur fia Ászvádur (Bogdán); Oszgihád, tuszdêr Szêhág-i: Izsáknak leánya Aranka; vagy a vêtin (fi) és tuszdêr (leány) elhagyásával röviden csak így: Iszáj Hárágái: Hárágának (fia) Iszáj. Legtöbb esetben a vezetéknev hiányát egy másik örmény névragozás egyes sajátítóesetének *ián* (ján *huu*) ragával pótolták. A Semirámiszszal megütközött Árá örmény királyt, kinek apja szintén Árá nevet viselt, a híres örmény történelemíró, Chorenei Mózes (I. könyv 15 fejezet) így nevezi „Áráján Árá”: Árának (fia) Árá, vagy Árá Árája. Ugyanez a jelentékeny író (I. könyv 19 fejezet) a mondott királyfit így is nevezi „Áráji vêtin Árá”: Árának fia Árá; miből látszik, hogy mind a két elnevezési mód már a legrégebb idő óta van az örmények közt

használatban. Keleten majdnem minden örmény családnév jánban végződik. Én e munkámban a legtöbb név végéről az ián-t, ján-t kihagytam; de a vég *i* sehol sem maradt ki. Valamint az *i* (*b*), úgy az ián (ján *huib*) is örmény családnév képző; mindkét képzőnek jelentése: 'é, vagy...-nak, nek fia, vagy leánya. Van ilyen képzés is: Jakabfián, Lászlófián, melyekben a vég ján főlősleg, mivel az azokban előforduló magyar fi szó már kifejezi azt, mit az örmény ján jelent. Ennyit tartottam itt szükségesnek elmondani; a többit megtalálja a szives olvasó vagy az egyes családnevek alatt, vagy a „Befejező rész”-ben. Művem három részre oszlik: I. Vezetéknevek, II. Keresztnevek és III. Befejező rész.

Még csak néhány szót! Azon jegyzeteimhez, melyeket 1884-ben adtam közre, tizenkét évig folyton gyűjtöttem a becses anyagot; 1897 január havában kezdettem az anyag rendezéséhez, a kidolgozáshoz. — Tudtommal nincs Magyarországon más munka, mely vagy az államalkotó magyar nemzet, vagy legalább valamely itten lakozó nemzetiség összes családainak genealogiájával foglalkoznék. De talán (?) hiában keresnénk ilyen tárgyú művet Európában is! Mert lehetetlen most egy nagy nemzet, mely oly sok idegen családot olvasztott magába, — minden egyes családjának genealogiáját megírni. Az ősök ethnographiával nem foglalkoztak; és az unokák most nem képesek azoknak mulasztásait — melyeket e téren követtek el — kipótolni. Én — nagy fáradsággal — megcsinálhattam, mert mi örmények e hazában aránylag kevesen vagyunk. A beköltözött örmény családok száma a háromezeret alig haladja meg. Ha én meg nem irom e szükséges munkát, az utónemzedék — merem állítani — alig ha megírhatja; mert nem lesz abban a kedvező helyzetben. Én megtehettém; mert — eltekintve minden egyéb kedvező körülménytől — a városi megbecsülhetlen levéltár udvaromban van.

Fárasztó munkámban hathatós segédkezet nyújtott nekem az a jutalmazó tudat, hogy e munkát nemcsak az ethnographusok, hanem a hazai összes örmény családok számára irtam. Nincs ember, ki ne szeresse csa-

ládját. Ne találtassék örmény e házaban, ki meg ne szerezzé e munkát, mely családjáról és rokonairól mind azt elmondja, a mit az akták és a hagyomány megőriztek. Művem külön könyv alakban is meg fog jelenni. Dr. Mály István orvos urnak (Kolozsvár) fogom azt ajánlani. Szamosújvártt 1897. július 3-án Világosító-Szt-Gergely napján.

Szongott Kristóf.

I. A hazai örmények vezetéknevei.

Jellege:

Ezen neveket a tulajdonosok (örmények) tiszteltté tették a becsületes munka, a hazafiság, a szorgalom, a haza, társadalom és egyház terén szerzett érdemekkel.

„Ellenzék“ 35. szám. Kolozsvár, 1894 február 11-én.

A. Á.

Angyal, a görög ἄγγελος-ból, értelme: hírnök. Moldován Gergely alias Angyal. Szam. ker. társ.¹⁾ iratai közt. A Moldován család egyik ágának gúnyneve. L. Moldován.

Antal, értelme: a megbecsülhetlen, a latin Antoniusból. Pepi Antal-ián. Szam. Ker. IV. köt. 300 l. 1853. Kevork Ánton-ián. Szam. H. II. köt. 191 l. 95 t. E család-név előfordul Keleten is: Tháteosz Ándoneán. „Árevelkh.“ 1886. jún. 23. L. Ándon, Ánton, Ántonás, Diráczhu, Deák, Geron, Miron, Pághbáds.

Antalfi. Az Antalfiak örmény vezetékneve Ántonás; Ántonás magyarosítva Szamosújvárt először 1792. május 11-én fordul elő. Szam. Ker. II. köt. 733 lap, 92 tétel alatt ez áll: Michael Antalfi. Tisztelendő pater Miron alias Antalfi.

¹⁾ Rövidítések magyarázata: L.=lásd; ha az l. szám után következik=lap; t.=tétel; köt.=kötet; I. II. III. IV., a szamosújvári kereszteltek anyakönyveinek kötet számait jelentik. Cs.-Sz.=Csik-Szépviz; Erzs.=Erzsébetváros; Gyergyó=Gyergyó-Szent-Miklós; p.=például; u. n.=ugy mint; Szam. Ház.=Szamosújvári házasultak könyve; jel., jelent.=jelentése; v.=vagy; am.=annyi mint; v. ö.=vesd össze; Szam. H.=Samosújvári halottak könyve; jk.=jegyzőkönyv; sz.=szám. Szam. Ker.=Szamosújvári Kereszteltek könyve. Szam. ker. társ.=Szamosújvári kereskedő társulat. Szam. vár. lev.=Szamosújvár városi levéltár. Erzs. Ker.=Erzsébetvárosi kereszteltek.

Szam. vár. lev. 1801—305 sz. A Miron család vezetékeve Antalfi (= Ántonás). Antal, Antalfi, Ándon, Ánton, Ántonás, Deák, Diráczhu, Esztegár, Geron, Miron, Pághbáds¹⁾ egy család. L. ezeket.

Apostol, a görög ἀποστολλω (útra tenni) igéből képezett szó (ἀποστολος), jelentése: hítkövet, hítküldér. Apostol Bogdán. Szam. vár. lev. 1736. összeírás. Az Árákhél örmény családnévnek magyar fordítása. L. Árákhél.

Ábkár, Ábágár az örmény ιαυαϋ υρν (vitész férfiú) rövidítése: magnus, magnates; törökül agha. Christophorus Gorovej alias Ábágár. Szam. vár. lev. 1782. évi jk. febr. 19. ülés. Ábágár=Gorove. A Gorove család ezen ága kihalt. L. Gorove. Az Ábgár családnév előfordul Keleten is: Szdephánnosz Ábkár-ian, „Mászisz“ 1880. év márcz. 24. 2574 sz.

Ábrahám értelme: kiváló atya, a héber ab (atya) és rá-m-ból (kiváló). Vater der Menge, oder vieler Völker (Heise). Ábrahám, örmény család, Árság király és nagy Szt-Nerszesz napjaiban. Mechithár 234 l. Szent Ábrahám hitvalló és remete a Mezopotamiába kebeleztet Edessa (örmény) város melletti Czidane nevű helységben tekintélyes és vagyonos keresztény szülőktől származott. Zsihovics, Szentek élete, II. rész, 207 l. A szamosújvári Ábrahám-ok Tákesz-ek voltak; az anyakönyv IV. köt. 189 lapján ez áll: Márton Ábrahámi Tákeszián (Tákesz Ábrahám fia Márton); később a Tákesz nevet kihagyták

¹⁾ Az átírás (transscriptio) magyar; tehát minden hang úgy ejtetik ki, mint a magyarban; kivételt csak a következő hangok szenvednek, u. m. az *é* a magyar közép *e*-nél erősebb, megvan ezen hang a román nyelvben; a *ch* úgy hangzik, mint a német Nachbar szóban a „ch“; a *gh* is torokhang, a *ch*-nál erősebben hangzik; a *kh*=a görög *χ*-vel *p*. *χεῖρ*, kéz; a *ph*=a görög *φ*-vel *p*. *φίλος*; *czh*=a magyar *cz* és *h*-val; a *th*=a görög *θ*-val *p*. *θύρα* szóban; ezen hangok jelölésére az örményben egy-egy egyszerű mássalhangzó szolgál. — Az örmény szó átírásakor a *d* helyett, *t* (Digrán=Tigrán; a németben is Dinte=Tinte), a *g* helyett, *k* (gáthoghige=katholikus, Gádár=Katalin), a *b* helyett, *p* (Bedrosz=Péter), a *p* helyett, *b* (Párszég=Basilius) iratik és megfordítva; midőn idegen szó, örményre iratik át, *t* helyett, *d* (Diberiosz=Tiberius), a *k* helyett, *g* (Kenua=Genua), a *p* helyett, *b* (Boghosz=Pál) és a *t* iratik.

és az Ábrahám keresztnévet kezdték vezetéknev helyett használni. Árisztágeszből a két első szótag (Árisz) elhagyásával lett Tágesz, Tákesz. Árisztágesz volt Világosító-Szent-Gergely egyik fia is. Mánug Mártoni Ábráhámi ájszinkhên Tákeszi: Ábrahám vagyis Tákesz Márton fia Emanuel. Szam. H. III. köt. 44 l. Martinus Ábrahám alias Tákesz. Szam. H. II. köt. 281 l. Ábrahám=Tákesz. Az Ábrahám család előneve: danczkai (Danzig) Pattantyús. L. Pattantus, Peteláczhi, Petelei, Tákesz. Az Ábrahám családnév előfordul Keleten is: Gárábéd Ábráhámián. „Árévelkh“ 1886 jún. 24. 731 sz.

Ábu, arab tulajdonneveknél: atya, p. o. Ábu-Bekr: a szűz-atya. L. Csiky, Fätter, Hár-Uszep, Pápai, Popoi, Similovczhi, Somolovczhi, Totobej. Ábu kihalt család.

Ádsám. Ádsém (*maður*) örmény ige értelme: növekszem (augeo). A latin augeo multidejéből (auxi) alakult az Auxentius, Oxendius név, mely utóbbiból az örmény Ángszend-et csinált. Ádsám=Ángszend, Oxend. Ádsám Nerszesz. Erzs. Ker. I. köt. 11 l. L. Ángszend, Oxendius. Az Ádsám családnév most nincs használatban.

Áffumi. Az affumat román szó értelme: füstös, barna, feketeszínű; az örmény vèrti: fi. Áffum(at)i vèrti rövidített alakja: Áffumi. Antonius Áffumi. Szam. H. VI. k. 76 l. 1856. nov. 18. Van „Füstös“ nevű magyar család is. Dzêchov szêvczhênél: füsttel feketíteni. *dzuch* dzuch: füst, törökül: dud; ebből a Dud-utz családnév. L. ezt. Szévorti ánun dohmi, sérunt árñ thêchákuni, vor goesher Szévug gám Szévig: Feketefi vagy Fekete a neve annak a családnak, mely egy barnaszínű férfiú magzataitól eredt. Mechithár. Affumi=Dudutz = Fekete=Kárakás=Nyegrucz =Szévmítko. L. a négy utóbbi családnevet. E család neve Keleten: Szjévig (Fekete), Thuchig (Barna).

Ágop (Hágop)=Jakab. L. Ágopsa, Jakab. Ohánnesz Ágop: Jakab János. Szam. H. II. köt. 16 l. Báron Mègèrdics Ágopián: Jakab ker. János ur. Szam. Ker. II. köt. 375 l. 2 tétel. Ápop mágánuámp Zsákotá: Jakab vezetékneve Zsákotá. Szam. Ker. I. köt. 3 l. 1714 aug. 23. A Zsákotá család vezetékneve Ágop. — Ágopin vèrtin Vászlovczhunè:

Vászlóczhi Jakab fia. Szam. Ker. I. köt 52 l. 492 t. A Vászlóczhi család vezetékeve Ágop. L. Ágopsá, Bêrká, Jakabfi, Kopasz, Kovács, Vászlóczhi, Zsákotá.

Ágopsá (Hágopsáh). Ágop, Hágop annyi mint Jakab ; sáh, perzsa szó, értelme: fejedelem, uralkodó, király; itt: úr. Ágopsá: Jakab-úr. Mint előrag a Sáh názár és mint utórag az Ágopsá és Kirkorsá családnevekben fordul elő. (A németben is Herr-mann és Schönherr). L. Kirkorsá, Sáh názár. Ágop Ágopsáján: Jakab Jakab. Szam. Ker. II. köt. 403 l. 47 t. Horopszime ághácshá Chácshigin Ágopsái Jákobfján ginê: Jakabfi Kristóf úr neje, Ripszima. Szam. H. II. köt. 191 l. 191 l. 100 t. „Belső-Szolnokvármegyében: Szamosújvárt lakó Kritsa Jakab alias Ágopsa nevű becsületes örmény.“ Szam. vár. lev. Dombi László szolgabíró leveléből, 1733. máj. 22. Ágopsa=Jakab. E család-név előfordul Keleten is: Hágopcsánián Hovánesz. „Máshisz“ 1880 évfolyam febr. 5. 2532 sz. A Hágopcsánián családnévből az első szótag (Há) kihagyásával lett a Gopcsa név. Tehát Gopcsa=Jakab. Az Ágopsá család egyik ága Jakabfi-ra magyarosította nevét. Gyergyó-Szent-Miklóson az Ágopsák mint Jakabfiak. Meráv Kovácsin Ágopsáin Vásilin tuszdrên: Meghalt Kovács-Ágopsa László leánya. Szam. H. II. köt. 5 l. 111 t. Ágopsa, mágánuámp Kovács: Ágopsá, kinek vezetékeve Kovács. Szam. Ker. I. köt. 34 l. 247 t. A Kovácsok Ágopsák. L. Ágop, Bêrká, Dájbukát, Gopcsa, Jakab, Jakabfi, Kopasz, Kovács, Márne, Vászlóczhi, Zsákotá.

Ágoston, a latin augustusból, értelme: becsületben gazdag. A Szent-István-társulat néhai titkára: Ágoston Antal is e családból származott. E családnév előfordul Keleten is: Okoszdinoszián Ándon. „Árévékh“ 1887 évf. jún. 28. 910 sz. L. Belcsug, Chodsá, Dobál, Máli, Sánta.

Áján. Fejedelem: *ἀρχων*, princeps, törökül: áján. Örmény akadémiai szótár I. r. 864 l. — A nagyok, tanácsosok törökül: áján. Aucher 149 l. — A satrapát, a kormányzót, a helytartót az arab áján-nak nevezi. Bozádsián 23 l. — Ayan türkischer lebenslänglicher Vorsteher eines Amtes. Ayan-Birun, Herren des äusseren, Ayan-Enderun, des inneren Hofstaates. Heyse 97 l. — Máriám

Ájáni Dzerig-i Iláchján: Áján-Lengyel Simon (leánya) Mária. Szam. H. II. köt. 464 l. 151 t. Ájánê, Chárib Kirkorin vèrtin: Áján Chárib Gergely fia. Szam. H. II. köt. 1 l. 9 t. Áján=Chárib=Lengyel. L. Chárib, Lengyel.

Ájváz. Ájváh török szó, értelme: birsalma; örményül szergevil. Ájváz Kristóf kereskedő (Székely-Keresztur.) Chárib Ájváz. Erzs. Ker. I. köt. 90 l. 1743 év. Ájváz=Chárib=Lengyel. L. Chárib, Lengyel. Ez a családnev előfordul Keleten is: Ászvádur Ájvázián. „Mászisz“ 1879 évfolyam nov. 19. 2454 sz.

Áki (*auqk*) örmény szó, értelme: fark, far. L. Bocshig, Fark, Kápríkoda, Kepri.

Ákoncz. *Άκωντσιης* görög szó, értelme: lándsa-dárda-vető, Speerwerfer. Heyse, 12 l. Kirkori meghdeszi Mánugi Ákoncz ginê: Ákoncz-Mánug Gergely meghdeszi-nek felesége. Erzs. Ker. II. köt. 15 l. 21 t. Az Ákoncz-ok vezetékneve Mánug (Emanuel) és mivel e család őse látta a szenthelyeket, még „megdeszi“-nek is nevezetik. Csik-Szépvízen 1735-ben Ákoncz Péter maradékai Fark nevet vesznek fel; e család egyik ága 1789-ben Ákoncz nevét Szebeni-re változtatja. Ákoncz, Kövér, Mánug, Meghdesz, Voith egy család. L. Fark, Kövér, Lukács, Mánug, Meghdesz, Szebeni, Voith.

Álács. Álácsá török szó, jelentése: csillogó, fénylő, díszes, különböző színben pompázó. Szákojin vèrtin. Chácshjéreszê, vor magánuámp gocshi Álács: Izsák fia Kristóf, ki vezetéknevével Álácsnak nevezetik. Szam. H. I. köt. 8. l. 61. t. Az Álács család vezetékneve Száko (Izsák). Száko Álács alias Rátz: Álács Szákó máskép Rátz. Szam. vár. lev. 1766 (Placsintár krida). Az idézetet így kell érteni: Valamint az Álács, úgy a Rátz család vezetékneve is Száko. Az Álács és Rátz egy család. L. Rátz, Száko. V. ö. Issekutz.

Álexa. Álexa (Alexis, Alexius): a segítő, oltalmazó, a görög *ἀλεξω*-ból. Az Álexá-k, Álekszánosztól (Áleksziosz-Elek) kölcsönöztek nevet, ki Ephimiánosz Rómában lakó nagy fejedelemnek volt fia. Áleksziánosz, ki Krisztusért

önkényt vállalt szegénységet, isteni intésre oda hagyta a szülői házat, idegenek közé ment... míg végre koldulva eljutott Hur örmény városba; innen azután visszatért ismét a szülői házhoz, hol ismeretlenül, sokat nélkülözve, mint koldus még 17 évet élt. Halála perczében ismertette meg magát. Holt teste a ravatalon csodálatos módon fénylett. Mechithár 235 l. Az Álexa család egyik ága Elekes-re magyarosította nevét. Ánná márábéd tuszdér Krikori Álexáin gám Papgergeli: Anna apáca Álexa Gergely vagy Pap-Gergely leánya. (Álexa Gergely örmény neve ez volt: Der-Kirkor Álexáián, melyből a vezetéknev — Álexa — elhagyásával csináltak Pap Gergelyt. Szam. Ker. III. köt. 428. l. máj. 12. — Pap László alias Álexa. Szam. vár. lev. 1737. — Pap vagy Álexa Joachim. A szamosújvári kereskedő-társaság 1840 évi iratai között. Álexa vagyis Pap Kristóf. Szam. vár. lev. 1813—628 sz. Pap másképp Álexa Mária. Szam. vár. lev. 1832—13 sz. — Álexa István (Elekes). Szam. vár. lev. 1861. — Martinus Theodor (Der-Kirkor) alias Álexa. Szam. vár. lev. 1736. évi összeírás. Gergely Dávid alias Álexa. Szam. vár. lev. összeírás. — Álexa Derderiáncz volt 1721-ben Szamosújvár város főbírája. — Álexa, Derder (Derderiáncz), Der-Kirkor (Pap-Gergely), Dondon, Pap, Perint egy család. L. Derder, Der-Kirkor, Dondon, Elekes, Pap, Perint. Az Álexa családnév előfordul Keleten is: Mátheosz Álexáián. „Mászisz“ 1880. febr. 28. 2551 sz.

Álbul, a Dsermág (Fehér) család neve. L. Dsermág, Fehér, Kápálb.

Álláhverdi arab szó: Istenadta. Az örmény Ászvádur család arab neve. — Nigoghos Álláhverdi: Álláverdi Miklós. Szam. keresk. társaság 1724 évi iratai közt. E családnév most nincs használatban. L. Ászvádur.

Ánberbo. Ámberbuh perzsa szó, értelme: jó illatú (bcne olens, svavis odoris), kellemes (svavis). L. Csinás, Ládif, Zerif. Keleten: Ámberdsián. „Árevelkh“ 1888. júl. 6. 1343 sz. L. Ámbrus.

Ámbrus, a görög *ἀμβροσία*-ból; jelentése: olyan kellemes illatú, mint az ambrosia nevű növény. Christophorus

Ámbrus. Szam. vár. lev. 1802. 1187 sz. L. Ámberbo, Govrik (Kovrig). Ámbrus, a Govrik család vezetéknéve.

Ámbur. Ámur (*ամբուր*, népnyelven Ámbur *ամբուր*) örmény szó, értelme: erős; tatár nyelven: emin. Megfelel a Constans, Firmus, Firmin, Firmián, Valentin (Bálint), Valerius neveknek. — Ángszend Ohánneszi Ámburián. Szam. Ker. II. köt. 452 lap, decz. 1. Joannes Oxendi alias Ámbur. Szam. vár. lev. összeírás 706 sz. A kihalt Ámbur család vezetéknéve Oxendius. L. Auxentius, (Ángszend, Oxendius), Erős, Hászt, Kirkor, Maxin, Vastag, Verzár, Zachariás. Ámur és Hászd (*աստ*: vastag) egy jelentésű (Örmény akadémiai szótár, II. rész 54 lap). Ámbur, Erős, Hászd, Oxendius, Vastag egy család.

Ámirái. Az Ámirái-i családnévben a végső *i* örmény sajátítóeseti rag, jelentése: nak, nek (fia, leánya). Ámirái Kájétánka. Szam. vár. lev. 1814. 81 sz. L. Ámirás, Ámirovics.

Ámirás = fejedelmes. Emir arab szó: úr, főnök, fejedelem, helytartó; nemes, szabad (ember). Az emir szónak egyes száma *umerá*; ebből az ámirá. E család neve Moldva-Oláhországban Ámira-ás volt; a végső *ás*, a magyar *as* (os, es, ös) melléknévképzőnek a románba átment ékezetes alakja. (Például: mag-as, csin-os, — miből a román csin-ás.) Ámiráh Dánielián-t irtak az erzsébetvárosi mechitháristák, az erzsébetvárosi tanács pedig ugyanazon irat mellékletére Emericus Dánielt irt. Szam. vár. lev. 1803—353 sz. Az Emericus (Imre) kifejezésére tehát az Ámiráh nevet használták az örmények. Moyses Ámirás alias Csontos. Szam. vár. lev. 1814. Az Ámirás család egyik ágának gúnyneve Csontos. Csik-Szépvízen az Ámirások Fojszá nevet vettek fel. L. Ámirái, Ámirovics, Csontos, Eránosz, Fojszá, Herczeg, Merza. Az Ámirás család egyik őse Nerszesz (Narses, Norszes) nevet viselt. Ezt hibásan Mózses-sel (Moizes) fordították. A Mózses-t a magyar még Mois-nak, Moisé-nak is mondja. A román a Moisé-t (Mozses-t) Mojszának hívja. A Mojszából csinált a gúnyolódó nyelv Fojszá-t. Fojszá = Mojsza = Mózses = Nerszesz.

Ámirovics. A vics szláv szó: fi. Ámirovics: Ámiráfi. Ámirovics Gergely. Szam. vár. lev. 1812—1620 sz. E családnév most nincs használatban. L. Ámirái, Ámirás.

Anászun. Anászun (*anassun*) örmény szó értelme: szó-
talan, néma. Anászun Mihály. Gyergyó. Ker. I. köt. 1724.
L. Chul, Dumblosz, Munds.

Ánaniás héber szó, értelme: az Ur jövendőlése.
Ánaniás Mihály. Gyergyó. Ker. I. köt. 1724. Kihalt
család.

Ánden. Ánten (*anent*) örmény szó, értelme: onnan a
másik oldalról, más világból. L. Másvilági.

Ándon. Antalfi, Ándon, Ánton, Ántonás, Deák, Dirácshu,
Geron, Miron egy család. L. ezeket. Az Ándon család-
név Keleten is előfordul: Phánosz Ádoneán. „Árevelkh“
1886. szept. 22. 805 sz.

Ándrulencz. Ándrul-encz (encz örmény családnév képző:
nál, nél). Ándrulencz Katalin. Gyergyó. Ker. I. köt. 1737.
L. Ándrus.

Ándrus, (Ándris, Andrea, Andreás, Andriás, Ándrul.)
magyarul András. András: a bátor, a görög *ἀδρειος*-ból.
Chácshig Ándrusián. Szam. Ház. II. köt. 204 l. 16 t.
Keleten is előfordul ez a családnév: Andreászián Márdirosz.
„Árevelkh“ 1886. júl. 20. 752 sz. Ándrusin vêtin mágá-
nuámp gocshi Korbul: Ándrus fia vezetéknevvél Korbul-
nak nevezetik. Szam. Ker. I. köt. 22 l. 94 t. A Korbul-ok
Ándrus-ok. L. Ándrulencz, Korbuly.

Ángár. Ángár (*angar*) örmény szó értelme: beteg,
gyöngye. Ászvádur Ángár. Szam. vár. lev. 1807. L. Betá,
Beteg, Betgi, Esztechno, Láptics, Mángáru, Nevelics,
Stefánovics, Têzsár.

Ángszend. Ángszend (Auxentius, Oxendius). Ángszend-
din vêtun vèti, mágánuámp Bulbuk: Ángszend fia
fiának vezetékneve Bulbuk. Szam. Ker. I. köt. 30 l. A
Bulbuk-ok Ángszend-ek. L. Ámbur, Bulbuk, Dsirách, Erős.
Geron, Hászt, Kirkor, Máxin, Mediásczhi, Oxend (Gergely),
Szám tartó, Tűzes, Vastag, Verzár.

Ániéczhi. (Áni, város; czhi örmény képző: i, ból való):
Ániból való. Az erdélyi örmények hiteles történeti ada-
taink és hagyományaink egyhangú tanutétele szerint Áni
városból származtak, mely város Nagy-Örményország
Ararát középponti tartomány, Sirág nevű megyéjében
feküdt és a Pákrádita-házbéli örmény királyok korában

fővárosa volt Örményországnak. Lukácsj, 249 l. Ánéczhi. Szam. vár. lev. 1792—253 sz. — Az Ánéczhi családnév előfordul Ániérdsi alakban is. Christophorus Zacharias alias Ániérdsi. Szam. vár. lev. 1796—249. jk. sz. Az Ániécchi (Ánierdsi) család vezetékeve Zacharias. — Josephus Ánierdsi alias Hororoj. Szam. vár. lev. 1797. 34 sz. Ebből a „Hororoj“ (horoiu román szó: harkály) gúnynévből a népetymologia „Hornoj“-t (hornu román szó, jelentése: kémény) csinált. — Jész Chácshig Uszephi Ániérdsu: Én Ániérdsi József (fia) Kristóf. Szam. vár. lev. 1804. 860 számú kérvényben, melynek borítékára kívül ugyanaz így írta nevét: Christophorus Hornuly. A Hornoj a Zachariás család szamosújvári ágának gúnyneve. Jész Uszepeh Zádigi Ánierdsu: Én Ánierdsi Zádig József. Szam. vár. lev. 1783. A Zachariás család örmény vezetékeve tehát Zádig. — Ániérdsi alias Hornuly vagyis Zakariás Dávid. Szam. vár. lev. 1807. 397 sz. Ánierdsi = Hornoj = Zachariás = Zádig. L. Hornoj, Zachariás, Zádig.

Ánisor. A román sor kicsinyítő soeska: acska, ecske. Ánisor: Annácska, Anikó. Az Ánisor családnév most nincs használatban. Az Ánisor-ok Gyergyó-Szent-Miklóson most Lázár-ok. L. Dsurdsovezchi, Pánicz.

Ánton. Sok jeles Ánton nevű fia volt Örményországnak, ezek közül csak azt a nevezetes Ántont említem, ki a thebai (Egyiptom) remeteség feje volt. Holt teste, mely isteni jelentés következtében Justinián császár idejében találtatott meg, Alexandriában, (keresztelő szent János templomában) nyugszik. Mechithár, 241 l. Chácshig Ándoni. Szam. Ház. II. köt. 153 l. 35 t. E családnév előfordul Keleten is: Ándoneán M. „Árévékh“ 1886 szept. 4. 790 sz. L. Antal, Ándon, Ánton, Ántonás, Deák, Geron, Miron, Págbáds, egy család. L. ezeket.

Ántonás = Antalos. Az Ántonás családnév végén az ás, a magyar as (os, es, ös) melléknévképző (láb, láb-as) ékeztet román alakja. Uszepeh Ántonás. Szam. Ház. II. köt. 167 l. 148 t. — Ántonás alias Deák Péter. Szam. vár. lev. 1800. 854 sz. Antalfi, Ándon, Ánton, Deák, Dirácshu, Geron, Miron egy család. L. ezeket.

Antonovics. A vics jelentése, a szláv nyelvben: fi; Antonovics: Antalfi. Antonovits Ávedum. Szam. vár. lev. 1807. 677 sz. L. Antalfi, Antonás, Andon, Anton, Deák, Diráczhu, Geron, Miron.

Árákhél (*արաքիւլ*) örmény szó: missus, legatus, nuntius, apostolus; apostol, hítkövet, kítküldér. — Árákhél Bogdán. Szam. vár. lev. 1787. E családnév előfordul Keleten is: Szárkisz Árákhélián „Árévékh“ 1886. okt. 21. 829 sz. Apostol. Az Apostol (Árákhél) kihalt család.

Ártmách. A török árthmák szót (jelentése: szaporodni, sokasodni, gyarapodni) a hazai örmények tarisnya értelemben használják. Katicz Márkul Ártmêchin tuszdrê: Ártmách Márk leánya Katalin. Szam. Ház. II. köt. 165 l. 116 t. Ártmách vagyis, Gáborfi Miklós. Szam. vár. lev. 1807. 1459 sz. Az Ártmách család vezetékneve Gáborfi (Gábrus). L. Gáborfi, Gábrus, Hébás, Karátsonyi, Tarisnyás, Trásztádsi.

Áruthun = Háruthiun. Áruthin Anna. Szam. vár. lev. 1793. — Isaacus Áruthin. Szam. vár. lev. összeírás. — Bogdán Izsák alias Áruthun. Szam. vár. lev. 1759. Az Áruthun család vezetékneve Bogdán L. Bogdán, Háruthiun.

Árvai. Az örmény vêrp (*արք*) szóból alakított Vêrpián magyar fordítása. Árvai Péter. Szam. vár. lev. 1721-ben eszközölt összeírás 10 lap. L. Vêrpián. Kihalt család.

Ársintár (így is: Ázsintár.) A latin (faber) argentarius román alakja: ötvös, ezüstmíves. Az örmény Oszgerics család román neve. L. Chászoján, Goldschmied, Marosán, Oszgerics, Ötvös. Az Ársintár név most nincs használatban. E család Keleten Gumusián (gumus török szó, értelme: ezüst) név alatt is előfordul: Gumusián Háruthun. „Árévékh“ 1887. márcz. 30. 961 sz.

Ástá. Ástá (gúnynév; e névben az s úgy hangzik, mint a magyar só szóban) a román asta (ez) szóból. Ástá Antal. Szam. vár. lev. 1820. — Osztián Antal alias Ástá. Szam. vár. lev. 1799 év. Az Ásta család vezetékneve Osztián. L. Osztián.

Ászkricsencz. Ászkricsencz Cháthun. Gyergyó. Ker. 1746. Ász (*աշ*) örmény népnyelven: ez; Ász-Kricsencz: Ez a Kritsa. L. Kritsa.

Ászján (*Ашхан=ашхан*) örmény szó: e világról való. (Ellentéte: Ánden-Másvilági). — Mákucz Ángszendi Ászján: Ászján Ángszend leánya Mariska. Szam. templom iratai közt. Kihalt család. L. Ázczhi.

Ászlán, Árszlán török szó, jelentése: oroszlán. Az oroszlán a perzsa, mongol nyelvekben is árszlán, a mándsuban árszálán. E családnév előfordul Keleten is: Szdéphán pásá Árszlánián. „Árevelkh“ 1886. dec. 21. 881 sz. Örményül: áriudz. L. Leon, Livonján.

Ászvádur, Ászduádzádur (*Ашвудур*) örmény szó, jelentése: Istenadta, Istentől adott; latinul Deus dedit, Adeodatus, Deodatus; németül Szongott; szlávul Bogdán; zsidóul Náthán, Nathanael, Jonáthán; görögül Theodor, Theodorosz; törökül Álláhverdi. Ághácshá Távit Plecsintár Ászduádzádurián: Ászduádzádur Placsintár Dávid ur. 1736. okt. 24. Szam. Ker. I. köt. 147 l. A Placsintárok azon ága, melyből Szamosújvár mostani polgárnagya: Placsintár Dávid származott, Ászvádur volt; a Placsintárok másik ágáról szólok alább Placsintár szó alatt. — Ászvádur, mágánuámp Kirkosá: Ászvádur, kinek vezetékneve Kirkosá. Szam. Ker. I. köt. 1716. sept. 5. — Szèhág Ászvádur mágánuámp Nèvèlics: Ászvádur Izsák, kinek vezetékneve Nèvèlics. 1724. Szam. Ker. I. köt. 32 l. — Ászvádur, vor mágánuámp gocshi Urmánczi: Ászvádur, ki vezetéknevvel Urmánczhi-nak neveztetik. Ezek szerint Áruthun, Bogdán, Kirkosa, Nevelics, Placsintár (egyik ág), Szongott és Urmánczhi család vezetékneve Ászvádur (Bogdán.) Ávedik Ászvádur. Szam. Ház. II. köt. 14 l. 254 t. — Bikhá Máriám bád. ághá Ászduádzádurin ginè: tekintetes Ászduádzádur urnak Mária urnó felesége. Szam. Ház. II. köt. 439 l. 4 t. 1808 év. — E családnév előfordul Keleten is: Hovhánnesz jébiszgobosz Der-Ászduádzádurián (Pákrevánti püspök). „Árevelkh“ 1886. aug. 24. 784 sz. — Előfordul Keleten Ászádurián és (Ászduá-)Dzádurián név alatt is: Keork Ászádurián. „Árevelkh“ 1886. okt. 18. 816. sz. — Árákhél ághá Dzádurián. „Árevelkh“ 1886. szept. 23. 806 sz.

Auxentius=Ángszend. L. Ádsám, Ángszend, Oxendius.

Ávák (*աւագ*) örmény szó, jelentése: nagy, nemes (Nobilis vértanú ápr. 25.), *εὐγενής* (Eugen=Jenő,) *աւագան* (Ászbéd=lovag.) Ávákáni (*աւագանի*): nobiles, proceres. — Ávák Cajetán. Szam. vár. lev. 1781. jk. — István Ántoni Ávákín vêtin. Szam. Ház. II. köt. 257 l. 23 t. — Szárkisz Gáspári Ávákíán Ibásfáloven: Erzsébetvárosi Ávák Gáspár fia Szárkisz (Sergius). Szam. Ház. II. köt. 68 l. 5 t. — Az Ávák nevet Keleten vezeték- és keresztnév gyanánt is használják. Márdirosz Ávákíán. „Árévelkh“ 1886. aug. 23. 770 sz. (Itt vezetéknev). Ávák Gobigián, „Árévelkh“ 1890. évf. (Itt keresztnév). Az ávák-jérecz (*աւագաբլոց*: főesperes) összetett örmény szónak elő- és utórészét is használják Keleten vezetéknev gyanánt (Ávákíán, Jéreczián). Hovhánnesz Ávák kháháná Mègrián: Mègrián János főpap (főesperes). „Árevelkh“ 1887. jun. 16. 1024 sz. — Van a Szamosújvár városi levéltárban (1742) egy irat, melyben Biáthá nevű örmény elismeri azt, hogy Ávák Nerszesznek hat arannyal tartozik. A kérelem hátiratán már ez áll: Návák Nerszesz. — Mivel a beköltözés alkalmával már volt e hazában Novák nevű nem-örmény (tot) családnév (Novac román szó: Neuling, r. Neueingewanderte, újoncz, újonnan bevándorolt) az örmények is az Ávák, Návák nevet, Novák alakban kezdték használni. L. Ázbej, Edel, Novák.

Ávéd (*Ավեդ*) örmény szó, jelentése: üdvözlés, üdvözlet, (bonum vel laetum nuntium). A gyulafehérvári főgymnasium derék igazgatója: Ávéd Jákó is e családból származott. E családnév előfordul Keleten is: Ávedíán. „Árévelkh“ 1886. jún. 11. 720 sz. — Szephán Ávediszíán. „Árévelkh“ 1886. okt. 21. 829 sz. L. Ávedikh, Báká.

Ávedikh (*Ավեդիք*) örmény szó, jelentése: üdvözlés, üdvözlet, ígéret, Clemens Galanus „Conciliatio ecclesiae armenae cum romana“ czimű művében Ávedikh-et Nuntius-sal fordítja. Ászvádur Ávedikh. Szam. Ker. II. köt. 224 l. 89 t. — Ávedikh vári Nigolián (*Ավեդիք վարի Նիգոլիան*): (Alsó) Miklósi Ávedikh. Erzs. Ker. II. köt. 3 l. 22 t. E szerint az Ávedikh keresztnév; de az utódok a Nigolián vezetéknevet elhagyták és az apa keresztnevéről (Ávedikh) ne-

vezték el magukat. Az Ávedikh család vezetékneve Nigolián. L. Nigolián, Trásztádsi.

Avedum, örmény szó, jelentése: hirdetés, hírül adás. Az *annuntiatio beatae Mariae virgininis*. gyümölcsoltó Boldog-Asszony napját a nép Ávedum-nak (*ut, unuf*) nevezi.

Ázád (*uquun*) örmény szó: jelentése: nyílt, szabad, független, Liberalis, Liberat, Ázád=Franciscus, Ferencz=Emir (Ámirás, Merza.) Az Ázád családnév most nincs használatban. E család török neve khiszáde, melyből az izáde kihagyásával lett Kis. Kis Ernő az aradi vértanú e családból származott. Ázád alias Flora Izsák. Szam. vár. lev. 1845. Az Ázád család vezetékneve Flora. Ázád, Cshicshág, Frénkucz, Flora, Vártán, Várteresz, Virág egy család. E család már a külföldön nemesi (ázád) előjogokkal birt. L. Cshicshág, Flora, Vártán, Várteresz, Vértán, Virág.

Ázbej. *Ászbéd* (*uquhun*) örmény szó: jelentése: lovas, (olaszul: cavaliere) lovas nemes, (törökül beg. béjzáde.) Az Ázbej az örmény *áz-* (niv *uquhu*) és a török *bej*(záde) rövidítése. Az örmények az Ázbej szót Ferencz keresztnév kifejezésére is használták. — Ázbej Ángszend. Szam. Ker. III. köt. 16 l. 50 t. — Vászil Ázbejencz. Szam. Ház. II. köt. 51 l. 57 t. — Jákub Ázbeján. Szam. Ház. II. köt. 430 l. 53 t. Betűáttétellel: Zádbej, p. o. Nigol Zádbej. Szam. Ker. I. köt. 146 l. Keleten csak *bej* alakban fordul elő: Nár-Bej (így is Nárbej) „Árévelkh“ 1886. júl. 12. 745 sz. — Ázbely vagyis László Jakab. Szam. vár. lev. 1821. 469 sz. A László család egyik ága Ázbej. — Ázbej vulgo Czánki Jakab. Szam. kereskedő-társaság iratai közt. Az Ázbej család egyik ágának gúnyneve Czánki és a másiké (Pát) Rác. Az Ázbej családnak Erzsébetvárosban lakó egyik ága nevét Károli-ra magyarosította. Ázbej Hohánnesz mágánuámp Gorovejencz: Ázbej, János vezetékneve Gorove. Szam. Ker. I. köt. 2 l. Ázbejin vértin mágánuámp Dsokêbin: Ázbej fiának vezetékneve Dsokêbin (Jótánczos.) Szam. Ker. I. köt. 32 l. 218 t. — Ázbej Hohánnesz mágánuámp Fêsfês: Ázbej János vezetékneve Fêsfês. Szam. Ker. I. köt. 9 l. 1715. Mivel mind a három Ázbej János, megkülönböztetésül az első Gorove, a második Dsokêbin és a harmadik Fêsfês mellék-

nevet nyert, mely mellékneveket a volt Ázbej név helyett vezetéknev gyanánt használták. L. Ávák, Ázád, Dsokebin, Czánki, Edel, Fêsfês, Gál, Gorove, Kál, Károlí, Mosoroj, Lupul, Novák, Pát, Rác, Volf.

Azbejfi. Deodatus Azbejfi alias Lupul. Szam. vár. lev. összeírás. Az Ázbej család harmadik ága Lupul (Gál=Kál, Wolf). L. Ázbej.

A zejthuni örmények.*)

II.

1862-ben Törökország erélyesebben igyekezett uralmát Zejthun fölé kiterjeszteni; régi előjogainak bizonyos részét el is kobozta s kirótt reá kevés adót (240 forint = 24,000 piaszter) is. Három év mulva Áziz pasa, márási váli a török szultán által kiszabott 240 forintnyi adó helyett 952 frt és 96 kr. évi adót és 11,720 frt 87 kr. adóhátralékot követelt a zejthuniaktól, kik e jogtalan követelést kereken visszautasították. A boszús Áziz pasa szorgalmasan kereste ezután az ürügyet arra, hogy a szabad Zejthunt leigázhassa. Az ürügyet nemsokára megtalálta; az örmények ugyanis kizsákmányoltak egy mohamedán falút, a mi kedvező alkalmul szolgált Áziz pasának arra, hogy a zejthuniak ellen felléphessen. Tizenháromezer (mások szerint huszonötezer) többnyire cserkeszekből álló basibozuk katonasággal készült Zejthun ellen. Áziz készülődéseinek hírére a zejthuniak küldöttséget menesztettek III. Napoleonhoz, kinek közbenjárására a viszály a két ellenfél között rövid időre megszűnt.

A márási török előkelők csakhamar nagy pénzüsszeget gyűjtöttek össze s buzdításukra megindult Áziz pasa serege Zejthun felé. Legelől az ulemák mentek, kik 200 zászlót tartottak kezeikben és egy dobozt vittek magukkal; benne Mohamed szakállából volt egy szál, mit a törökök szent ereklyeként tisztelnek. 300-nál több imám, hádsi, dervis és szofta hirdette a szent háborút a kato-

*) L. „Armenia” 1897. 172 lap. Június, 6 füzet.

náknak és imádkozott fenhangon. Útközben iszonyú kegyetlenségeket követtek el két zárdában a cserkeszek; sok levágott örmény fejét küldték Márásba, hol azután a piacon közszemlére tették ki. De midőn Zejthun megtámadására került a dolog, a törökök szerencsében fordulópont állott be. Tömegesen jöttek elő a hős zejthuniak Szárkisz püspökük vezetése alatt, ki kezében a szent keresztet és szent evangéliumot tartotta; a püspököt négy pap követte, kik örmény egyházi himnuszokat („sárágán“-okat) énekeltek. Áziz nemcsak fegyvereik kiadatását követelte, de jelentékeny hadi sarczot is vetett ki reájok, mit a szabadságért rajongó zejthuniak ez alkalommal is megtagadtak. Tehát megütköztek; Áziz rendezetlen serege vereséget szenvedett és az elszántan küzdő örményektől való félelmükben futásnak eredtek. E véres csatában török részről 350-en (mások szerint 6000-en) estek el és 50-en sebesültek meg, míg a zejthuni örmények részéről a halottak száma csak 12 és a sebesülteké 20 volt.

Mindazonáltal drágán fizette meg e győzelmét Zejthun. A törökök öt kezeszt kívántak tőle, mit az örmények megtagadtak; erre aztán csel által kézrekerítették Zejthun négy herczegét, a kiket börtönükben később ki is végeztettek. Ezzel megszűnt a független Zejthun oligarchiai kormányja; lassanként török hivatalnokok helyeztettek oda a nemzeti ischánok helyébe. Nemsokára már török kormányzó (kaimakam) igazgatta Zejthunt, hol 1879-ben katonai laktanyát is építtetett a török kormány és erős fedezetet tartott.

De a századok óta függetlenséghez szokott zejthuniak nem tudták elviselni a nehéz rabigát. A reájok kivetett 5,000 forintnyi adó 1878-ban új fölkelésre készítette őket. A Jeni-Düniá örmény herczegi családból származó híres Bábig vezérlete alatt küzdöttek ekkor a zejthuniak a Kiámil pasa által vezetett basibozukok ellen, kik a maroknyi nép fölött csak fél győzelmet arathattak; a magas Porta csak ígérekkel volt képes Zejthun meghódolását megvásárolni. De ez ígéreteit nem igen sietett a szultán teljesíteni is. Hasztalan sürgették az ígérek teljesítését.

Végre az 1895 szept. 30-iki konstantinápolyi örmény tüntetést követő örmény mézszárlások híre Zejthunban is viszhangra találtak. Fegyveres erővel zárolták körül a zejthuniak az ottani kaszárnyát, melyben egy ezredes 400—600 katonával volt elhelyezve.

Ez alkalommal egy Názáreth nevű örmény parancsnok állott a 8—10,000 főből álló zejthuni örmény csapatok élén, kinek Ághászi, Hérácshéa, Ábáh és Mèleh hëncshágista vezérek segédcapataival a fényes győzelmek egész sorát sikerült a 25.000 főből álló török sereg fölött aratnia. E fölkelés negyedik havában Remzi pasa, a török csapatok vezére, kénytelen a szultánnal is tudatni katonáinak teljes vereségét és újabb segédcsapatokat kér a zejthuniak leverhetésére. De e körülmény a zejthuni fölkelés előtt meghajolni kényszeríté a hatalmas török császárt, ki ekkor az európai nagyhatalmak közbenjárását kérte. Nemsokára megjelentek az európai hatalmak aleppoi konzuljai Zejthunban, hol a fölkelőkkel megkötötték a békét; alkudozások és némi habozás után 1896 elején a következő szerződés jött létre a szultán és zejthuniak között:

1. Ugy a zejthuniak, mint az oda menekült falusiak, utasok és hëncshágisták teljes amnesztiát nyernek.

2. Zejthun és vidéke keresztény kormányzót kap, kit az európai hatalmak helybenhagyásával a szultán nevez ki.*)

3. A zejthuni rendőrség és csendőrség (gendarmerie), az adószedők és más állami hivatalnokok zejthuniakból szerveztetnek, illetve választatnak.

4. A zejthuniak adóhátralékai és kölcsönei (bákáje, mely 70—100,000 ozmán aranyat tesz ki) elengedtetnek, úgy szintén öt évig mindennemű adó alól fölmentetnek.

5. A zejthuniak kiadják a katonai laktanyából elfoglalt hadi szereket, oly föltétel alatt, hogy a szomszéd kerületek valamennyi török és cserkesz lakói lefegyvereztetnek.

*) Az újonnan kinevezett keresztény kormányzó, Jouvánáki efendi, görög származású.

6. Az európai hatalmak konzuljai a békeföltételek életbeléptetéseig Zejthunban tartozkodnak.

7. Az európai hatalmak Márásban (e kerület, melyhez Zejthun is tartozik, Aleppo vilájeth kiegészítő részét képezi) konzulatusokat állítanak fel, melyek feladata lesz Zejthun új közigazgatására felügyelni.

Voith Antal.

Kisebb közlemények.

A „Szép Árá” írójának szép levele. Mélyen tisztelt Szerkesztő úr! Nagybecsű küldeményét kezemhez véve, nem mulasztatom el, hogy kifejezést ne adjak legbensőbb hálámnak ama nemes érdeklődésért, melylyel szerény dolgozatom iránt viseltetni kegyeskedett... Sok szép és fényes emlékekkel gazdagította a hazánkban élő, minden tiszteletet megérdemlő, nemes örmény nemzet életem-történetét. Kora gyermekségem óta igen sok kellemes perczre emlékezem vissza, a melyeket e derék nemzet fiainak és leányainak köszönök. A Gondviselésnek ők voltak velem szemben képviselői! Alig volt életemnek valami fontosabb mozzanata, a hol intéző, vagy döntő befolyást ne gyakoroltak volna sorsomra Háik gyermekei. Egyik az eltévelyedéstől mentett meg életem útait, a másik a szegény pályakereső ifjút állomáshoz juttatván személyemben — existenciámat biztosította évtizedek hosszú során keresztül. Sőt még akkor sem szűnt meg reám nézve e derék nemzet kegye, midőn Erzsébetváros közönsége köréből eltávoztam. Mikor ugyanis irány- és vezető nélkül állottam az új idegen viszonyok között: előállott Krassó-Szörény-vármegye első embere, pártfogásába vett és lehetővé tette lelküzenem gyámolító jóakarata által ama nehézségeket, a melyek feltornyosultak előttem új helyzetemben... Azonban bárha el kell ismernem, miszerint soha le nem róható hálára köteleztek mindezen jeles, nagylelkű férfiak és nők maguk iránt: mégis kénytelen vagyok bevallani, hogy ama számtalan kegyességre, — a miket az örmények részéről élvezni szerencsém volt életem folyamán, a mélyen tisztelt Szerkesztő úr tette fel a koronát, midőn „Szép Árá” czimű művem a nyilvánosság előtt bemutatni kegyeskedett becses folyóirata, az „Armenia” hasábjain és midőn a külön lenyomat csinos, díszes példányaival engemet maecenasi bőkezűséggel megajándékozni és megörvendeztetni szives volt... Nem volt nekem örömöm az életben oly tiszta, oly nemes és nyugodt, mint az, a mit akkor éreztem, midőn mélyen tisztelt Szerkesztő úr nagybecsű ajándékát megpillantottam. Áldja meg az Isten e ritka, nagy öröm Előidézőjét minden javaival; pótolja ki a mindenek Úra ügyem gyámolítása közül hozott áldozatait! Nekem még csak reményem sincs, hogy fejedelmi áldozatait valaha

viszonozhatnám... Midőn ujabban is köszönetet mondanék élvezett kegyeiért s kérném, hogy — habár művemből a közlemények elfogytak — tartson meg engemet ezután is munkatársainak díszes koszorújában, vagyok a mélyen tisztelt Szerkesztő úrnak.

Lugos. 1897. július 9

alázatos szolgálja

Márton Dávid.

Irodalom és művészet.

Petőfi-szobra és az örmény nyelv. Lapunk szerkesztője a közetkező érdekes levelet kapta: „Mélyen tisztelt Szerkesztő úr! A Segesvárt f. év. július hóban leleplezendő Petőfi-szoborra gr. Bethlen Gábor elnök urnak az az igen helyes eszméje van, hogy Petőfi pár legjellemzőbb sora fölvésettessék lehető sok nyelven s így ebből az örmény nyelv nem maradhat ki. Egész bizalommal tehát oly kéréssel fordulok a m. t. Szerkesztő úrhoz, méltóztassék, mint különben is ismert Petőfi-fordító e pár sort magyar átirással, de örmény írással is, pár nap alatt a mondott czélra alólirthez elküldeni :

Szabadság, szerelem!
E kettő kell nekem.
Szerelmemért föláldozom
Az életet,
Szabadságért feláldozom
Szerelmemet.

Fogadja érte előre is legmelegebb köszönetemet s kérve a nyomtatásszerű tiszta írást, maradok a m. t. Szerkesztő úrnak kitünő tisztelettel, Kolozsvár 1897. máj. 7. Dr. Ferenczi Zoltán könyvtárigazgató.

A hazafias felszólításnak posta fordultával tettünk eleget. A fordítás örmény írással és magyar átirással a következő:

*Ազատանք, սիրարկու
Պէտք է ինձ այս երկու:
Վասն սիրականիս կրօնիսմ
Կենդանութիւն,
Վասն ազատութեան կրօնիսմ
Սիրելյութիւն:*

Ázadánk, szirárgu
Bedkh e inez ájsz jérgu.
Vászn szirágánisz gézohem
Géntánuthun,
Vászn ázaduthján gézohém
Szireluthun.

Örmény nemesek Horvátországban. Dr. Iván Vojnicic „Magyar-horvát nemesség és indigenatus“ czim alatt, Zagrabban 1896-ban kiadott czimertani munkájában, a horvát országgyűlésen virilis joggal bíró örmény eredetű magyar mágnásokon: a gróf Karátsnyiakon kívül még két örmény nemes családról lesz említést; egyik a Chel család (Chel, a Kopasz örmény család tatár neve), mely 1602-ben és a másik a Bosnyák család, mely 1752-ben nyert nemességet.

Közgazdasági élet.

A pénzügyminiszter nyilatkozata. Lukács László pénzügyminiszter a képviselőháznak legutóbbi költségvetési vitája alkalmával egy, főleg az erdélyi részek területére vonatkozólag, — de városunkra nézve is, nem csekély jelentőségű nyilatkozatot, illetőleg ígéretet tett a régi sósókútak (sósforrások) megnyitása, s a közhasználatnak átadása tekintetében; — a mire nézve azonban megelőzőleg az általános adatok beszerzése mellőzhetlenül szükségesnek mutatkozik. A pénzügyi tárca költségelőirányzatának képviselőházi tárgyalásánál szóba hozatván a régebben nyitva állott sósókútaknak a közönség használatára újból leendő megnyitása, — (ily sósókútak Szamosújvár határán is vannak) — Lukács pénzügyminiszter a következő nyilatkozatot tette: „A mi a képviselő urnak azon kívánságát illeti, hogy a korábban hatóságilag betömött sósókútak újból felnyitassanak, megvallom, hogy nincs tudomásom róla, hogy hol, melyik vidéken vannak ilyenek, — kész vagyok azonban ezzel a kérdéssel foglalkozni és a mennyire a körülmények lehetővé teszik, ezt a kérelmet figyelembe is venni.“ — Megjegyezzük, hogy e kérdés az országgyűlésen már 1868-ban, Lónyay Menyhért pénzügyminisztersége idejében fölvetetett, — (éppen városunk egyik képviselője, Simay Gergely által) — akkor azonban az indítvány eredménytelenül hangzott el; s az ügy maiglan nem nyert kellő megoldást. Csak a jelenlegi pénzügyminiszter idézett nyilatkozata alapján remélhető, hogy a harmincz év előtt történt kezdemény végre kielégítő, sikeres megoldást nyerend.

Mi ujság az örmény világban?

Segély az örményországi inségeseeknek. Éjszak-Ámerikában a „The National Armenian Relief Committee“ gyűjtött 129.761 dollárt, a „The Armenian Relief Association“ 25.377 dollárt, a „The Christian Herald“ czimű armenophil hetilap 121.737 dollárt, az örmények külön 75000 dollárt gyűjtöttek örmény testvéreink felségelésére; összesen tehát Éjszak-Amerikából 565.312 frt. 50 krt küldöttek Örményországba. — Nubár basa 5000 frankot küldött Ormánián patriarkhához, hogy ez a mondott összeget a konstantinápolyi szegény örmények közt oszssa ki.

Felolós szerkesztő és kiadó-tulajdonos: SZONGOTT KRISTÓF.

Szaunosúvjárt, Todorán Endre „Aurora“ könyvnyomdája.
